

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Informatikai Kar

Webes alkalmazások fejlesztése

1. előadás

Objektumrelációs adatkezelés (Entity Framework Core)

Cserép Máté

mcserep@inf.elte.hu

<https://mcserep.web.elte.hu>

Objektumrelációs adatkezelés

Relációs adatmodell

- A relációs adatbáziskezelő rendszerek (RDBMS) az adatokat táblázatokban (*táblákban*) tárolják
 - A tábláknak vannak oszlopai (*mezők*) és sorai (*rekordok*)
 - A tábla szerkezetének leírását *sémának* nevezzük
- A táblák egyes mezőire *kulcsokat* definiálhatunk, amelyekkel megadhatóak megszorítások (pl. egyedi előfordulás), valamint a lekérdező műveletek hatékonysága növelhető (*indexelés*)
 - A tábláknak lehet egy *elsődleges kulcsa*, amely az adatok elsődleges, fizikai rendezését megadja
- A táblák között kapcsolatok definiálhatóak *idegen kulcsok* segítségével, és elvárható a *hivatkozási épség* ellenőrzése

Objektumrelációs adatkezelés

Microsoft SQL Server

- A Microsoft rendelkezik saját SQL adatbázis-kezelő megoldással, a *Microsoft SQL Serverrel (MSSQL)*
 - az [*SQL Server Management Studio*](#) az alapvető kliens eszköz, de használható Visual Studio is (*View/Server Explorer, View/SQL Server Object Explorer, Tools/Sql Server*)
 - saját adatkezelő nyelve van (*Transact-SQL*), amely kompatibilis az SQL szabvánnyal
 - tartalmaz pár speciális utasítást/típust is, pl. automatikus sorszámozást az **IDENTITY** utasítással
 - a felhasználó-kezelés támogatja az egyedi fiókokat és Windows autentikációt

Objektumrelációs adatkezelés

Az ADO.NET Core

- A .NET Core keretrendszerben az adatbázisokkal kapcsolatos adatelérésért az *ADO.NET Core* alrendszer biztosítja
 - elődje a .NET Framework-beli *ADO.NET*, amely pedig *ADO* (*ActiveX Data Objects*)-ből fejlődött ki
 - számos lehetőséget ad az adatok kezelésére, az egyszerű SQL utasítások végrehajtásától az összetett objektumrelációs adatmodellekig
 - az egyes adatbázis-kezelőket külön adapterek (*providerek*) támogatják, amelyek tetszőlegesen bővíthetők
 - a közös komponensek a **System.Data** névtérben, az adatbázis-függő komponensek külön névterekben helyezkednek el (pl. **System.Data.SqlClient**, **System.Data.OleDb**)
-

Objektumrelációs adatkezelés

Adatbázis kapcsolat

- Az adatbázis-kapcsolatot egyben, szöveges formában adjuk meg (*connection string*)
 - általában tartalmazza a szerver helyét, az adatbázis nevét, a kapcsolódó adatait (felhasználónév/jelszó)
 - a pontos tartalom adatbázis-kezelőnként változik
 - pl.:

```
"Server=localhost;Database=myDataBase;  
User Id=myUser;Password=myPassword;"  
    // SQL Server standard biztonsággal  
"Server=127.0.0.1;Port=5432;Database=  
myDataBase;Integrated Security=true;"  
    // PostgreSQL Windows autentikációval
```
 - Referencia: www.connectionstrings.com

Objektumrelációs adatkezelés

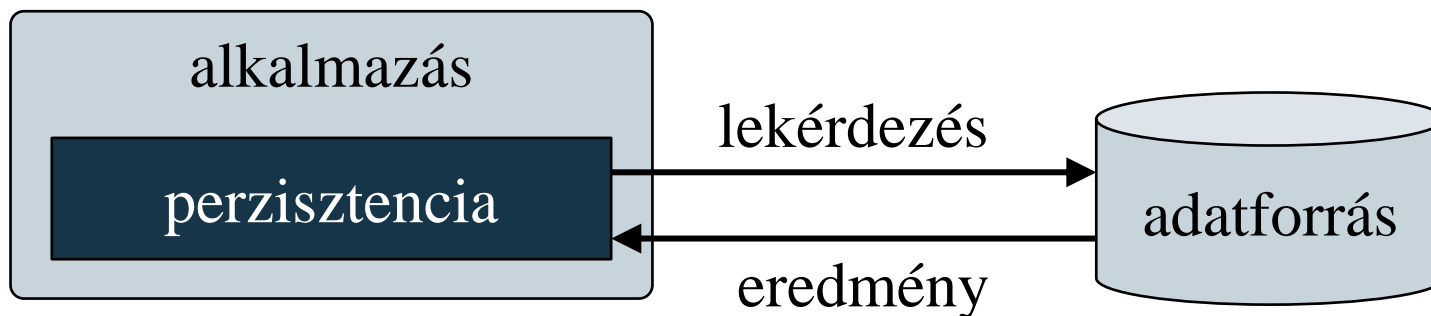
Adatkezelési megoldások

- Az adatbázisok kezelésének több módja adott a .NET Core keretrendszerben
 - *natív kapcsolat*: direkt SQL utasítások végrehajtása a fizikai adatbázison

Objektumrelációs adatkezelés

Natív kapcsolatok

- A *natív (direkt) kapcsolat* lehetővé teszi adatbázis lekérdezések (SQL) végrehajtását a fizikai adatbázison
 - *előnyei*: hatékony erőforrás-felhasználás, közvetlen kommunikáció
 - *hátrányai*: SQL ismerete szükséges, az utasítások a tényleges adatokon futnak (így állandó kapcsolat szükséges az adatbázissal), összetett tevékenységek leírása nehézkes

Objektumrelációs adatkezelés

Natív kapcsolatok

- A kapcsolódást az adatbázishoz az **SqlConnection** osztály biztosítja a megfelelő kapcsolati szöveg segítségével, pl.:
`SqlConnection con = new SqlConnection("...");`
- Az adott kapcsolatban az **SqlCommand** osztály segítségével tudunk parancsokat létrehozni
 - a **CommandText** tulajdonság tárolja az utasítást
 - a végrehajtás a parancsokra különféleképpen történik
 - az **ExecuteNonQuery()** a nem lekérdezés jellegű utasításokat futtatja
 - az **ExecuteScalar()** az egy eredményt lekérdező utasításokat futtatja

Objektumrelációs adatkezelés

Natív kapcsolatok

- az **ExecuteReader()** az általános lekérdezéseket futtatja, az eredményt egy **SqlDataReader** olvasóobjektumba helyezi, amellyel soronként olvasunk
- Pl.:

```
SqlCommand command = con.CreateCommand();
command.CommandText = "select * from MyTable";
SqlDataReader reader = command.ExecuteReader();
while (reader.Read()) {
    // amíg tudunk olvasni következő sort
    Console.WriteLine(reader.GetInt32(0) + ", "
        + reader.GetString(1));
    // megfelelően lekérjük az oszlopok tartalmát
};
```

Objektumrelációs adatkezelés

Adatkezelési megoldások

- Az adatbázisok kezelésének több módja adott a .NET Core keretrendszerben
 - *natív kapcsolat*: direkt SQL utasítások végrehajtása a fizikai adatbázison
 - *logikai relációs modell*: a fizikai adatbázis szerveződésének felépítése és adattárolás a memóriában

Objektumrelációs adatkezelés

Logikai relációs modell

- Az adatbázis fizikai szerveződését a programkódban általános típusokra tükrözzük a **System.Data** névtérből:
 - az adatbázisoknak a **DataSet**, a tábláknak a **DataTable** kerül megfeleltetésre,
 - a sorokat a **DataRow**, a mezőket a **DataColumn** típus reprezentálja,
 - relációs kapcsolatok a **DataRelation**, egyéb megszorítások a **Constraint** objektumokkal írhatók le.
- A **DataSet**-be az adatok a **DataAdapter**-en keresztül kerülnek betöltésre és a módosítások szinkronizálásra az adatbázissal.
- Az értékek nem erősen típusozottak (**Object**).

Objektumrelációs adatkezelés

Logikai relációs modell létrehozása

- Pl. (adatbázis):

```
create table Customer( -- tábla létrehozása
    -- tábla oszlopai
    Email VARCHAR(MAX) PRIMARY KEY,
    -- elsődleges kulcs
    Name VARCHAR(50)
);
```

Objektumrelációs adatkezelés

Logikai relációs modell létrehozása

- Pl. (kód):

```
// a connection érvényes SqlConnection objektum
string queryString = "SELECT * FROM Customers";
SqlDataAdapter adapter = new
    SqlDataAdapter(queryString, connection);
DataSet dataSet = new DataSet();
adapter.Fill(dataSet, "Customers");

DataTable table = dataSet.Tables["Customers"];
DataRow newRow = table.NewRow();
newRow["Email"] = "mcserep@inf.elte.hu";
newRow["Name"] = "Máté";
// sor hozzáadása a kollekcióhoz
table.Rows.Add(newRow);
```

Objektumrelációs adatkezelés

Logikai relációs modell lekérdezése

- Pl. (kód):

```
// az összes tábla összes rekordjának kiírása
foreach(DataTable table in dataSet.Tables)
{
    foreach(DataRow row in table.Rows)
    {
        foreach(DataColumn column in table.Columns)
        {
            Console.WriteLine(row[column]);
        }
    }
}
```

Objektumrelációs adatkezelés

Adatkezelési megoldások

- Az adatbázisok kezelésének több módja adott a .NET Core keretrendszerben
 - *natív kapcsolat*: direkt SQL utasítások végrehajtása a fizikai adatbázison
 - *logikai relációs modell*: a fizikai adatbázis szerveződésének felépítése és adattárolás a memóriában
 - *entitás alapú objektumrelációs modell (Entity Framework)*: az adatbázis-információk speciális, paraméterezhető leképezése objektumorientált szerkezetre

Objektumrelációs adatkezelés

Entitás alapú objektumrelációs modell

- Az adatkezelő programokat általában objektumorientáltan építjük fel, így célszerű, hogy az adatkezelés is így történjen
- A relációs adatbázisokban
 - az adatokat táblákba csoportosítjuk, amely meghatározza az adatok sémáját, felépítésének módját, azaz *típusát*
 - egy sor tárolja egy adott elem adatait, azaz a sor a típus *példánya*
- Ez a megfeleltetés könnyen átültethető objektumorientált környezetre, a sorok adják az objektumokat, a táblák az osztályokat

Table
«column»
ColumnA :int
ColumnB :varchar(50)
ColumnC :tinyint

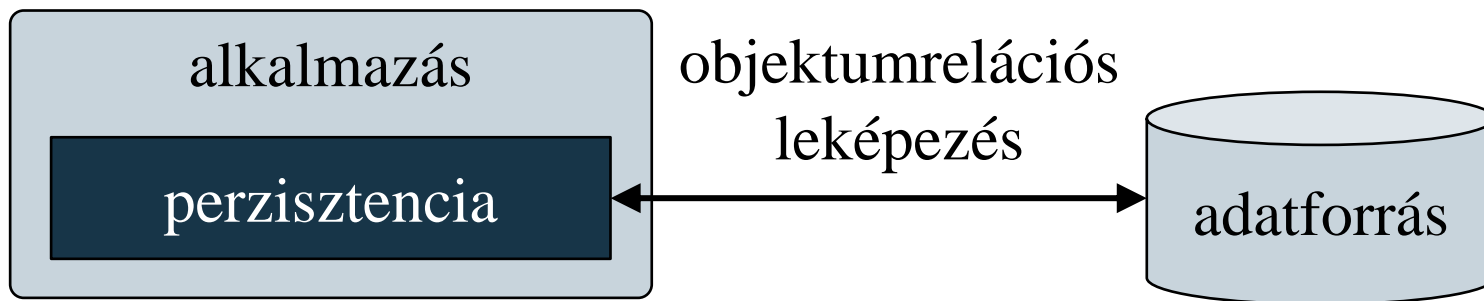

Table
«property»
+ ColumnA() :int
+ ColumnB() :string
+ ColumnC() :bool

Objektumrelációs adatkezelés

Entitás alapú objektumrelációs modell

- A megfeleltetést *objektumrelációs leképezésnek* (*object-relational mapping, ORM*) nevezzük
 - magas szintű transzformációját adja az adatbázisnak, amely a programban könnyen használható
 - ugyanakkor szabályozza az adatok kezelésének módját
 - a létrejött osztályok csak adatokat tárolnak, műveleteket nem végeznek

Objektumrelációs adatkezelés

Entity Framework Core

- Az *Entity Framework Core* valósítja meg az adatok platform-független, összetett, objektumrelációs leképezését
 - általában egy *entitás* egy tábla sorának objektumorientált reprezentációja, de ez tetszőlegesen variálható
 - az entitások között kapcsolatok állíthatóak fel, amely lehet asszociáció, vagy öröklődés
 - támogatja a nyelvbe ágyazott lekérdezéseket (LINQ), a dinamikus adatbetöltést, az aszinkron adatkezelést
 - használatához a **Microsoft.EntityFrameworkCore** és a specifikus NuGet csomagok projekthez rendelése szükséges (pl. **Microsoft.EntityFrameworkCore.SqlServer**)
 - névtere a **Microsoft.EntityFrameworkCore**

Objektumrelációs adatkezelés

Entity Framework Core

- modularizált felépítésének előnye, hogy csak a szükséges komponensek, *providerek* betöltése megvalósítható
- támogatottság (teljesség igénye nélkül):

Adatbázis	Entity Framework Core NuGet csomag
MSSQL	Microsoft.EntityFrameworkCore.SqlServer
SQLite	Microsoft.EntityFrameworkCore.Sqlite
MySQL / MariaDB	MySql.Data.EntityFrameworkCore Pomelo.EntityFrameworkCore.MySql
Oracle	Oracle.EntityFrameworkCore
PostgreSQL	Npgsql.EntityFrameworkCore.PostgreSQL

- Az *Entity Framework Core* elődje a .NET Frameworkben az *ADO.NET Entity Framework*
 - nem modularizált, valamint funkcionalításban és az egyes típusokban és eljárások szignatúrájában is eltér
 - támogatott, de új fejlesztéseket már nem kap
 - szintén NuGet csomagként (**EntityFramework**) vehető használatba a projektünkben
 - névtere a **System.Data.Entity**
 - .NET Core-os projekt esetén figyeljünk, hogy az *Entity Framework Core*-t érdemes használni mindenképpen

Objektumrelációs adatkezelés

Entitás adatmodellek létrehozása

- A modell létrehozására három megközelítési mód áll rendelkezésünkre:
 - *adatbázis alapján (database first)*: az adatbázis-szerkezet leképezése az entitás modellre (az adatbázis séma alapján generálódik a modell)
 - *tervezés alapján (model first)*: a modellt manuálisan építjük fel és állítjuk be a kapcsolatokat (a modell alapján generálható az adatbázis séma)
 - *kód alapján (code first)*: a modellt kódban hozzuk létre
- A modellben, illetve az adatbázis sémában történt változtatások szinkronizálhatóak, mindkettő könnyen módosítható

Objektumrelációs adatkezelés

Entitás adatmodellek létrehozása

- Pl. (adatbázis, vásárlók tábla):

```
create table Customer( -- tábla létrehozása
    -- tábla oszlopai
    Email VARCHAR(MAX) PRIMARY KEY,
    -- elsődleges kulcs
    Name VARCHAR(50) ,
    AddressId INTEGER,

    -- idegen kulcs
    CONSTRAINT CustomerToAddress
        FOREIGN KEY (AddressId)
        REFERENCES Address (Id)
);
```

Objektumrelációs adatkezelés

Entitás adatmodellek létrehozása

- Pl. (adatbázis, címek tábla):

```
create table Address( -- tábla létrehozása
    -- tábla oszlopai
    Id INTEGER PRIMARY KEY,
    -- elsődleges kulcs
    Country VARCHAR(50) ,
    City VARCHAR(50) ,
    Address VARCHAR(MAX) ,
    PostalCode VARCHAR(10)
);
```

Objektumrelációs adatkezelés

Entitás adatmodellek létrehozása

- Pl. (adatbázis, rendelések tábla):

```
create table Order( -- tábla létrehozása
    -- tábla oszlopai
    Id INTEGER PRIMARY KEY,
    -- elsődleges kulcs
    Content VARCHAR(MAX) ,
    Price FLOAT,
    CustomerEmail VARCHAR(MAX) ,

    -- idegen kulcs
    CONSTRAINT OrderToCustomer
        FOREIGN KEY (CustomerEmail)
        REFERENCES Customer (Email)
);
```


Objektumrelációs adatkezelés

Entitás adatmodellek létrehozása

- Pl. (kód, vásárlók típus):

```
class Customer // entitástípus létrehozása
{
    [Key] // elsődleges kulcs
    public String Email { get; set; }

    [StringLength(50)] // megszorítás
    public String Name { get; set; }

    [ForeignKey("AddressId")] // idegen kulcs
    public Address Address { get; set; }

    public ICollection<Order> Orders { get; set; }
}
```

Objektumrelációs adatkezelés

Entitás adatmodellek létrehozása

- Pl. (kód, címek típus):

```
class Address // entitástípus létrehozása
{
    [Key] // elsődleges kulcs
    public Int32 Id { get; set; }

    [StringLength(50)] // megszorítás
    public String Country { get; set; }
    [StringLength(50)]
    public String City { get; set; }
    public String Address { get; set; }
    [StringLength(10)]
    public String PostalCode { get; set; }
}
```

Objektumrelációs adatkezelés

Entitás adatmodellek létrehozása

- Pl. (kód, rendelések típus):

```
class Order // entitástípus létrehozása
```

```
{
```

```
    [Key] // elsődleges kulcs
```

```
    public Int32 Id { get; set; }
```

```
    public String Content { get; set; }
```

```
    public Single Price { get; set; }
```

```
    [ForeignKey("CustomerEmail")] // idegen kulcs
```

```
    public Customer Customer { get; set; }
```

```
}
```

Objektumrelációs adatkezelés

Entitás adatmodellek használata

- Az entitásokat egy adatbázis modell (**DbContext**) felügyeli, amelyben eltároljuk az adatbázis táblákat (**DbSet**)
 - egy aszinkron modellt biztosít, a változtatások csak külön hívásra (**SaveChanges**) mentődnek az adatbázisba

- pl.:

```
public class SalesContext : DbContext {  
    // kezelő létrehozása  
    public DbSet<Customer> Customers {  
        get; set;  
    }  
    // adatbázisbeli tábla  
    ...  
}
```

Objektumrelációs adatkezelés

Entitás adatmodellek használata

- Az adattábla (**DbSet**) biztosítja lekérdezések futtatását, adatok kezelését
 - létrehozás (**Create**), hozzáadás (**Add**, **Attach**), keresés (**Find**), módosítás, törlés (**Remove**)
 - az adatokat és a lekérdezéseket lusta módon kezeli
 - az adatok csak lekérdezés hatására töltődnek a memóriába, de betölthetjük őket előre (**Load**)
 - a LINQ lekérdezések átalakulnak SQL utasítássá, és közvetlenül az adatbázison futnak

Objektumrelációs adatkezelés

Entitás adatmodellek használata

- Pl.:

```
SalesContext db = new SalesContext();
Customer customer =
    db.Customers.FirstOrDefault(cust =>
        cust.Email == "mcserep@inf.elte.hu");
// LINQ lekérdezés
if (customer == null)
{
    customer = new Customer {
        Name = "Cserép Máté",
        Email = "mcserep@inf.elte.hu" };
    db.Customers.Add(customer);
    // entitás létrehozása és felvétele
    db.SaveChanges(); // változások elmentése
}
```

Objektumrelációs adatkezelés

Csatolt adatok betöltése

- Egy tábla nem tárolja a csatolt adatokat, azok betöltése végezhető mohó (*eager*), explicit vagy lusta (*lazy*) módon
 - Mohó betöltéssel (*eager loading*) az **Include** eljárással végezhető, eredményeként az eredeti lekérdezéssel együtt tölthetőek be a csatolt adatok:

```
SalesContext db = new SalesContext();  
var customers = db.Customers  
    .Where(cust => cust.Email.EndsWith("elte.hu"))  
    .Include(cust => cust.Address);
```

Objektumrelációs adatkezelés

Csatolt adatok betöltése

- Explicit betöltéssel (*explicit loading*) egy már betöltött entitás objektum csatolt adatait kérhetjük le explicit módon, a **DbContext** osztály **Entry** metódusával:

```
var customer = db.Customers.Single(  
    cust => cust.Email = "mcserep@gmail.com");  
db.Entry(customer)  
    .Collection(cust => cust.Orders)  
    .Load();
```


Objektumrelációs adatkezelés

Csatolt adatok betöltése

- Lusta betöltéssel (*lazy loading*) az adatok akkor kerülnek betöltésre, amikor szükség van rájuk (amikor először kiértékelésre kerülnek)
 - Használatához telepítenünk kell a **Microsoft.EntityFrameworkCore.Proxies** NuGet csomagot és engedélyeznünk a lusta betöltést:

```
var contextOptions = new
    DbContextOptionsBuilder<SalesContext>()
        .UseLazyLoadingProxies()
        .UseSqlServer("...")
        .Options;
var db = new SalesContext(contextOptions);
```

Objektumrelációs adatkezelés

Entitás adatmodellek létrehozása

- A lustán betölteni kívánt navigációs tulajdonságokat virtuálisnak kell jelölnünk.

```
class Customer { // entitástípus létrehozása
    [Key] // elsődleges kulcs
    public String Email { get; set; }
    [StringLength(50)] // megszorítás
    public String Name { get; set; }
    [ForeignKey("AddressId")] // idegen kulcs
    public virtual Address Address { get; set; }
    public virtual ICollection<Order> Orders
    { get; set; }
}
```

Ilyenkor a helyettes tervezési minta (*proxy design pattern*) mentén egy leszármaztatott proxy típussal lesz helyettesítve.

Objektumrelációs adatkezelés

Entitás adatmodellek használata

- A lekérdezéseket előkészítve tárolhatjuk objektumként, amelyre az `IQueryable<T>` típus szolgál.
 - A lekérdezések így dinamikusan bővíthetők és csak kérésre (pl. `ToList()` vagy `Load()`) vagy kiértékelésre (pl. `foreach`) kerülnek végrehajtásra.
 - Az adatbázis műveletek így tisztán objektum orientáltak, C# nyelven megfogalmazhatóak.
- Pl.:

```
IQueryable<Customer> query = db.Customers
    .Where(cust => cust.Email.EndsWith("elte.hu"))
    .Where(cust => cust.Orders.Count() > 0);
query = query.OrderBy(cust => cust.Name);
```

Objektumrelációs adatkezelés

Entitás adatmodellek használata

- Példa lusta kiértékelésre:

```
IQueryable<Customer> query1 = db.Customers
    .Include(cust => cust.Address);
    // a megadott tulajdonságok (csatolt adatok)
    // is betöltésre kerülnek, hasonlóan
    // táblanévvvel: .Include("Address")
IQueryable<Customer> query2 = query1
    .Where(cust => cust.Address.City == "Budapest")
    .OrderBy(cust => cust.Name);
    // a lekérdezés annak végrehajtása nélkül
    // tovább bővíthető
```

```
List<Customer> r = query2.ToList(); // kiértékelés
foreach(Customer cust in query2) { /* ... */ }
```

Objektumrelációs adatkezelés

Entitás adatmodellek használata

- Pl.:

```
Boolean anyBudapest1 = query1
    .Any(cust => cust.Address.City == "Budapest");
// a lekérdezés az adatbázisban fut

Boolean anyBudapest2 = query1
    .Any(cust => cust.Address.City == "Budapest");
// a lekérdezés továbbra is adatbázisban fut;
// amennyiben közben változott az adatbázis
// tartalma, az eredmény is eltérő lehet

query1.Load(); // adatok explicit betöltése
anyBudapest = query1
    .Any(cust => cust.Address.City == "Budapest");
// a lekérdezés a memóriában fut
```

Objektumrelációs adatkezelés

Entitás adatmodellek használata

- SQL lekérdezés előállítás:

```
IQueryable<Customer> query = db.Customers
    .Where(cust => cust.Email.EndsWith("elte.hu"))
    .Where(cust => cust.Orders.Count() > 0)
    .OrderBy(cust => cust.Name);
Console.WriteLine(query.ToString());
```

```
SELECT *
FROM Customers AS c
WHERE (c.Email LIKE '%elte.hu')
      AND ((SELECT COUNT(*)
              FROM Orders AS o
              WHERE c.Email = o.CustomerEmail)
          > 0)
ORDER BY c.Name
```

Objektumrelációs adatkezelés

Nullable típusok

- Mint azt korábban megismertük, a C# nyelv három típuskategóriát különböztet meg:
 - *érték*: érték szerint kezelendő típusok, mindig másolódnak a memóriában, és a blokk végén törlődnek
 - *referencia*: biztonságos mutatókon keresztül kezelt típusok, a virtuális gép és a szemétygyűjtő felügyeli és törli őket
 - *mutató*: nem biztonságos mutatók, amelyek csak felügyeletmentes (**unsafe**) kódrészben használhatóak
- Az érték szerinti típusok nem vehetnek fel *null* értéket, míg a referencia szerinti típusok igen.

Objektumrelációs adatkezelés

Nullable érték szerinti típusok

- A nyelvbe korán (C# 2.0, 2005) bekerült a *nullable value types* fogalma, melyet a `?` operátor segítségével használhatunk
 - az `int` nullable típusa az `int?`, teljes nevén `Nullable<int>`
- Az ilyen típusok a megszokott értékeiken túl a null értéket is felvehetik
 - `bool?` esetén a változó értéke lehet `true`, `false` vagy `null`
 - a nullable értékek default értéke mindig a `null`.
- A nullable érték szerinti típusok tárolt értékét a `Value` tulajdonságuk adja meg, annak meglétét a `HasValue` jelzi

```
if (x.HasValue) // x típusa int?
    int y = x.Value; // x.Value típusa int
```


Objektumrelációs adatkezelés

Nullable referencia szerinti típusok

- Újabban (C# 8.0, 2019, .NET Core 3) a *nullable reference types* fogalma is elérhető lett a nyelvben, amely elnevezés kicsit félrevezető lehet elsőre
 - A referencia típusok eddig is felvehettek *null* értéket
 - Ha nem kezeltük, hogy egy referencia *null* értéket is felvehet és mégis dereferáltuk (kiértékeltek, metódust hívtunk rajta, stb.), az **NullReferenceException**
 - Ez az egyik legelterjedtebb futásidejű hiba típussá vált az elmúlt években.
 - Ebben hivatott segíteni a *nullable reference types*

Objektumrelációs adatkezelés

Nullable referencia szerinti típusok

- Projekt szinten engedélyezhető a *nullable reference types* használata, ekkor megkülönböztetjük a **T** és a **T?** típusokat
 - Engedélyezni a .csproj fájlban tudjuk, Visual Studio 2022 és .NET 6 használata esetén már ez az alapértelmezett:
<Nullable>enable</Nullable>
 - Ha null értéket adunk egy T típusú változónak, akkor fordítási idejű figyelmeztetést kapunk
string str = null; // fordítási idejű hiba
 - Kivétel a *null-forgiving* operátor használata:
string str = null!;
 - Ha elmulasztjuk a null ellenőrzést egy **T?** típusú érték dereferálása előtt, az is fordítási idejű figyelmeztetés

Objektumrelációs adatkezelés

Nullable reference types használata az entitás adatmodellekben

- *Entity Framework Core* használata esetén az entitások tulajdonságait a keretrendszer tölti fel.
 - Elvárható, hogy a tulajdonságok ne null értéket kapjanak
 - Ugyanakkor a *null-forgiving* operátor használata nélkül fordítási hibát kapunk

```
class Order // entitástípus létrehozása
{
    [Key] // elsődleges kulcs
    public Int32 Id { get; set; }
    public String Content { get; set; } = null!;
    public Single Price { get; set; }
    public Customer Customer { get; set; } = null!;
}
```

Objektumrelációs adatkezelés

Nullable reference types használata LINQ-val

- Ha egy lekérdezés eredménye *null* is lehet, akkor a változó típusa *nullable* kell legyen:
`Customer cust = db.Customers.FirstOrDefault(
 c => c.Email == "mcserep@inf.elte.hu"); // hiba`
- *Nullable referencia típusú* értékek esetén a kiértékeléskor ellenőrzést kötelező végezni:
`Customer? cust = db.Customers.FirstOrDefault(
 c => c.Email == "mcserep@inf.elte.hu");
Console.WriteLine(cust.Name); // hiba`
 - Helyesen:
`if (cust != null) Console.WriteLine(cust.Name);`
 - Vagy *null-conditional* operátor használatával:
`Console.WriteLine(cust?.Name);`